Kontrolbesøg – sådan gør vi

Nogle gange om året er der en gruppe af mine kolleger her i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, som står rigtig tidligt op. De gør sig klar, og de er grundigt forberedte på den forestående opgave. De er alvorlige og koncentrerede, når de sætter sig ind i bilerne og kører afsted mod en eller flere adresser rundt omkring i Danmark. Måske er der nogle af deres kolleger, der gør præcis det samme på samme tid et andet sted i EU.

Mine kolleger parkerer diskret i en sidegade lidt væk fra deres destinationer – som regel lidt før kl. 9 - og på et nøje aftalt og koordineret tidspunkt, stiger de ud af bilerne og går målrettet ind ad dørene hos de udvalgte virksomheder, som de skal besøge.

Hvad sker der så Stefan?

- Så går jeg og mine øvrige kolleger hen til receptionisten, eller hvem der nu sidder og tager imod virksomhedens gæster, og så fortæller jeg, hvad vores ærinde er.

Hvad siger du helt nøjagtigt?

- Jeg siger goddag… Vi kommer fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen… vi har en kendelse til kontrolundersøgelse af virksomheden og vi vil gerne tale med jeres direktør eller den øverste ledende person, som kan tegne virksomheden…

Velkommen til den her podcast om kontrolundersøgelser – om hvorfor vi i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen laver dem, og om hvilken betydning de har. Og velkommen til dig Stefan Kobbernagel – kontorchef i Center for Karteller og Efterforskning:

- Tak.

Tilbage på virksomheden har du altså nu præsenteret os – eller jer - og vist vores dommerkendelse. Hvad sker der så typisk?

- Så bliver virksomhedens ledelse typisk tilkaldt og får at vide, hvad der foregår, og så går vi i gang… (Stefan, stop med at fortælle her, så vi bliver ved med at have en samtale)

Det er altså begyndelsen på det, vi kalder en kontrolundersøgelse – og som også bliver kaldt et dawn raid, fordi I møder op i morgengryet. Hvad skal I på de her virksomhederne?

- Vi skal undersøge om virksomheden overholder konkurrencereglerne – eller måske rettere om virksomheden ikke overholder reglerne og f.eks. deltager i et ulovligt kartel eller misbruger en dominerende stilling – og for at kunne undersøge det nærmere, jamen så handler kontrolundersøgelsen om at indsamle beviser for en overtrædelse af reglerne…

Først og fremmest - hvorfor er det en vigtig opgave at afsløre virksomheder, som snyder og fx aftaler priser med konkurrenter, hvor de har dannet et kartel?

- Når vi afslører karteller eller andre overtrædelser af konkurrenceloven, så styrker vi konkurrencen på det pågældende marked, og det har mange positive effekter. Det kan medføre lavere priser, det kan medføre en højere kvalitet, og det kan medføre at der er meget mere at vælge imellem. Og på et mere samfundsøkonomisk plan så medfører det typisk højere produktivitet og mere innovation. Og alt sammen er jo noget der er godt for samfundet.
- Og hvis man skal sådan tage det helt op i helikopteren, så kan man sige at det skader hele samfundet, når virksomheder snyder.

Og hvis jeg så skal tage det helt ned på jorden igen, så er det jo alle os forbrugere, der får gavn af det her i sidste ende.

- Ja, det er fuldstændig rigtigt.

Og lad os så også få slået fast, hvad er det så virksomhederne ikke må, altså hvad er det, som I prøver at afsløre, når i går ud på KU, som vi kalder det internt i huset, men kontrolundersøgelse som det jo rigtigt hedder?

- Det vil typisk være karteller eller andre konkurrencebegrænsende aftaler. Og Ifølge konkurrenceloven så er det forbudt at
- Koordinere priser
- Det er forbudt at opdele markeder – f.eks. hvis vi to aftaler, at du sælger på Sjælland og jeg sælger i Jylland og vi krydser ikke broerne, så er vi sikker på at vi ikke generer hinanden på vores respektive markeder, og det ville være en opdeling af et marked.
- Og på samme måde kan man også opdele kunder. Du har din kundeliste, jeg har min. Vi henvender os ikke til hinandens kunder. Det er også ulovligt.

Og det betyder altså f.eks. at, hvis du har nogle kunder, så kunne jeg ikke drømme om at gå hen og tilbyde dem en bedre pris for den samme opgave, fordi det har vi aftalt, at jeg ikke gør.

- Præcis, og på den måde bliver der et mindre udbud for dem, og det vil sige at de har færre, de kan henvende sig til. Vi kan holde priserne oppe på et kunstigt niveau.

Og det må vi ikke.

- Og det må vi ikke.
- Så kan det også være det der hedder tilbudskoordinering, f.eks. når konkurrerende tilbudsgivere koordinerer deres tilbud på et udbud – og f.eks. aftaler hvem der skal vinde et given udbud.
- Og så er det også ulovligt eller forbud mod at fastsætte bindende videresalgspriser.
- Så det er, sådan i hovedtræk de overtrædelsestyper som findes.

Nu vender vi så lige tilbage til den her virksomhed, hvor I er kommet indenfor og har forklaret, hvad jeres ærinde er. Hvad sker der så nu?

- Så går vi i gang med at undersøge virksomhedens fysiske lokaler og kopiere elektronisk data…

Kan virksomheden godt tilkalde f.eks. en advokat eller en anden form for juridisk assistance, hvis de vil?

- Ja, altså virksomheden har ret til at rådføre sig med en advokat eller anden juridisk rådgiver, men vi venter ikke på, at en eller flere advokater kommer til stede. Kontrolundersøgelsen begynder i det øjeblik vi går ind ad døren på virksomheden.

Og det vil altså sige, at hvis de bliver ramt af lidt ”wow, jeg bliver forskrækket, jeg ringer efter min advokat”, så ændre det ikke på, hvad i skal.

- Nej, altså vi vil selvfølgelig gerne vente et øjeblik med at begynde datakopieringen, hvis der er en advokat, der kan være til stede inden for ti minutter, men vi sidder ikke og venter på at advokaten er færdig med sin formiddagsmøder og desuden har fået ændret sin eftermiddagskalender og måske kan være der med tre- halv firetiden. Sådan foregår det ikke, altså

kontrolundersøgelsen starter med det samme, og vi begynder også vores dialog med virksomheden, idet vi gået ind ad døren.

Og der er vel også en grund til, at i kommer uanmeldt.

- Det er jo netop det. Det vil jo selvfølgelig både være store og små virksomheder, og for de store virksomheders vedkommende, så har de typisk også en juridisk afdeling, og det vil sige at de første juridiske rådgivere, de sidder typisk allerede in-house i virksomheden og kan være tilstede i løbet af ganske få minutter, når de hører, at der er dawn raid eller en kontrolundersøgelse i huset.

Ja, hvordan reagerer de egentlig i de forskellige virksomheder?

- Jamen de reagerer meget forskelligt – de fleste reagerer stille og roligt og professionelt. Der er mange der hjælper eller assisterer os og de fleste er helt generelt ikke overraskede over at vi findes som myndighed.

Der er også nogen, som er decideret velforberedte til et besøg fra jer – ikke fordi de ikke har rent mel i posen og ved at de har gjort noget forkert, men fordi de kender til den her risiko med at i kan finde på at komme på besøg, er det ikke rigtigt?

- Jo der er nogle virksomheder som har i virkeligeden en drejebog for, hvad der skal gøres og siges, hvis vi kommer på kontrolbesøg, og de bliver udsat for et dawn raid. Det kaldes en dawn raid manual. Det er en ydelse som de fleste store advokatkontorer tilbyder, hvor de forbereder virksomheder på et dawn raids og, hvordan virksomheden skal agere, det er det de laver en manual for. Nogle virksomheder forbereder sig også på besøg af os ved at gennemføre øvelser i dawn raids.

Altså ligesom, hvis det er sådan, at brandalarmen lyder, og vi alle sammen skal løbe ud i gården, uden at vide om der rent faktisk er brand, eller om det er en øvelse?

- Ja, præcis, altså en en slags brandøvelse eller en øvelse man laver på et skib, hvor man skal se, hvor lang tid det tager, før man har fået passagerene i redningsbådene eller noget i den dur. Og det kaldes et Mock dawn raid. Det er også en ydelse, som advokatkontorerne tilbyder, hvor de altså forberede virksomhederne på et besøg og laver et set-up der agerer at nu er myndighederne på besøg og, hvordan vil virksomheden så reagere i den situation.

Og man kan sige, det er jo nok de store virksomheder der gør det her, og i kommer jo ud til både store og små virksomheder, så hvordan tackler i det egentlig, hvis chefen eller nogle af de ansatte måske bliver vrede eller chokerede eller kede af det, når i lige pludselig står der?

- Det er klart, når vi kommer til et sted hvor man har forberedt sig, så kan man også godt mærke, at virksomheden er velforberedt, og det hele går simpelthen lidt nemmere fra start, men som du også siger, så er det jo ikke alle virksomheder der er så velforberedte og nogle aner ikke, at vi findes, og aner ikke, at de kan blive udsat for et besøg med en dommerkendelse, som tilfældet er, når vi pludselig står der. Og det er klart, de reagere forskelligt, lige fra receptionisten og til den øverste ledelse, så kan de reagere følelsesmæssigt forskelligt.
- Som regel tager vi en stille og rolig snak til at starte med om årsagen til vores besøg og hvad virksomhedens rettigheder og pligter er i forbindelse med at vi kommer på besøg og står her med en dommerkendelse. Som regel falder det også til ro i løbet af den første times tid.

Men det er vel ikke særlig behageligt, hvis der er nogen, der virkelig bliver kede af det eller bange eller vrede?

- Nej, det er klart, der kan godt være lidt kaos i starten af sådan en kontrolundersøgelse, når virksomheden pludselig en helt almindelig morgen ved ni-tiden får besøg af en myndighed som os med en dommerkendelse.
- Det er ikke unormalt, at nogle bliver følelsesmæssigt påvirket eller chokerede, når vi kommer på besøg, og det er klart, det er vi også forberedt på som myndighed. Det kan både resultere i, at nogle lige skal trøstes eller lige have nogle minutter til at samle sig og forstå, hvad det er, der foregår. Og nogle skal måske tales til ro fordi de reagerer med vrede, og der er vi mennesker jo forskellige, at der er ikke nogle, der lige kan forudsige, hvordan vi reagerer uforberedt, når vi får en overraskelse eller et chok, så reagerer mennesker forskelligt.

Hvordan tror du det er som virksomhedsleder at stå i den situation, har du prøvet at tænke på, hvordan det kan være?

- Jeg vil sige at langt de fleste reagerer fattet, men jeg tror også at de fleste virksomhedsledere, de står nok med lidt blandede følelser i maven. Jeg tror at de fleste tror fuldt og fast på at de har en compliant virksomhed, altså en

virksomhed som overholder reglerne, men det er klart, de fleste ved også, at i det øjeblik vi står der i receptionen med en dommerkendelse til at besøge virksomheden og undersøge virksomheden, jamen så står vi der ikke uden grund. Det vil sige de fleste har nok også lidt kriller i maven, fordi når vi først er der, så er der typisk også noget glat i virksomheden.

Når I tager på kontrolbesøg, så bygger det jo altid på noget forudgående, som du jo faktisk lige har nævnt. Hvor får I de oplysninger fra, som leder til at i tænker, at nu skal vi lave de her kontrolundersøgelserne?

- Vi får oplysninger fra forskellige kanaler.
- Vi har en whistleblowerlinje, hvor man kan henvende sig både anonymt eller ikke anonymt, og der kan man gå ind på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside, og der er et link til en ekstern whistleblowerlinje, forstået på den måde at, når man henvender sig, så kører det via et tredje selskab som anonymisere oplysningerne. Det vil sige, vi kan ikke se, hvilken e-mail der er skrevet fra, vi kan heller ikke se IP-oplysninger fra internetforbindelsen eller noget som helst. Vi får simpelthen bare en besked, og vi kan også kommunikerer med vedkommende, men vi aner ikke, hvem vi kommunikerer med. Så der er altså en anonymiseret whistleblowerlinje, som man kan henvende sig til. Og vi får mange henvendelser via den linje.

Hvor mange får i?

- Jeg tror plus minus så får vi omkring 200 henvendelser om året, og de kan selvfølgelig have forskellig karakter. Det er alt fra, nogen der har set to priser i supermarkeder, der var ens, til en insider der har siddet med til nogle planlægningsmøder, hvor man altså taler sig ud af lovens rammer eller laver nogle ulovlige aftaler. Så det kan spænde vidt, hvad henvendelsens karakter er.

Det er jo ikke kun der, i får dem?

- Nej, vi får også helt almindelige klager. Det kan være klager fra forbrugere, som jeg nævnte, der observerer et eller anden, når de er ude og lede efter et produkt, og så henvender de sig til os og siger ”kan det her passe? Priserne er ens, der er stort set ingen stedet, det er billigere end andre” eller lignende. Det kan også være konkurrenter til en virksomhed der henvender sig og siger ”der er noget galt i den her virksomhed, agerer eller opfører sig på den her

måde. Vi tror, at virksomheden er med i nogle ulovlige aftaler. Det bør i kigge på", og det kan som sagt også være medarbejdere der har noget intern viden fra en virksomhed, og simpelthen er bekendt med at man overtræder reglerne på et givent område.

I får også nogle ting ud af jeres egne undersøgelser, Hvordan laver I dem?

- Jamen, vi laver egne undersøgelser, vi monitorerer magterne, og det foregår på den måde, at vi holder øje med, hvad der sker. Det kan vi selvfølgelig via internettet, få os nogle ideer og kigge ind i nogle strukturer, der er på et given marked. Det gør vi i ny og næ, undersøger vi de her markeder og monitorerer. Hvis vi ser noget, der er galt, eller et marked der opfører sig atypisk, så er det klar, så er det, noget af det vi kigger ind i. Er der en naturlig årsag til det, bygger det måske på en eller flere ulovlige aftaler eller strukturer på det her marked.

Og nu sagde jeg så i min indledning, at der kunne godt være, at til nogle af de her kontrolundersøgelser så holdt nogle af jeres kollegaer fra EU også et eller andet sted og ventede på at gå ind i en virksomhed, for i samarbejder jo faktisk med søstermyndigheder i andre lande. Er det også af den vej, i nogle gange støder på oplysninger, som får jer til at tænke videre?

- Ja, det er rigtigt, og for det første kan vi komme på vejende af EU-kommissionen, men der findes konkurrencemyndighederne i alle de europæiske lande og i de fleste lande i verden. Det er klart som verden bliver mindre, fordi at virksomheden bliver større og større og efterhånden er hele verden deres markedsplads, jamen så er det klart, så der vi også flere sager, hvor der er en eller anden form for grænseoverskridende aktivitet, og hvor det kan være nødvendigt at koordinere med en søstermyndighed i et andet land.
- Det kan også være, at en søstermyndighed har opsporet noget som enten vedrører en dansk virksomhed eller vedrører en udenlandsk virksomhed som agerer på det danske marked, og det er selvfølgelig også nogle informationer, som vi deler myndighederne imellem med henblik på at kunne undersøge om der er tilsvarende ulovligheder.

Og endelig så er der lige præcis på det her juridiske område, noget der er ret specielt i dansk lov, nemlig det der hedder leniency.

- Ja, jeg tror i virkeligheden mest, man kender det fra amerikanske strafferet, men leniency bygger på et system, hvor virksomheden kan komme til os. En virksomhed som har deltaget i et kartel, kan komme til os og fortælle og forklare at de har overtrådt loven. Og hvis man er den første virksomhed i et kartel, der kommer til myndighederne og fortæller om sin egen involvering i overtrædelserne og fortæller, hvem der i øvrigt ellers er involveret og bidrager med nogle oplysninger, som vi som myndighed ikke kendte til på forhånd, jamen så kan man altså blive fri fra sanktion, og det er en sanktion i form af bøde eller fængsel til ledende medarbejdere i virksomheden. Så der kan man altså gå fri fra sanktion, hvis man kommer til myndighederne.

Og det vil altså sige, hvis man samarbejder 100 procent, og hvis man lægger alt på bordet, og hvis man også serverer de andre for jer?

- Ja, der er nogle forskellige juridiske krav til, hvad der skal være opfyldt, men for at den her sanktionsfrihed, altså at blive helt fri for en sanktion i form af bøde eller fængsel, jamen så kræver det, at man er den første og man samarbejder fuldt ud med myndighederne. Man kan så også få noget sanktionsnedsættelse, altså en nedsættelse i en bøde, hvis man ikke er den første, men man trods alt kommer med øvrige oplysninger eller nye oplysninger til myndigheden, som vi ikke var bekendt med, og måske den første virksomhed ikke var bekendt med. Men det er sådan en sær en for dansk ret, at man på det her konkurrenceområde har det her leniency-system.

Mange af de her ting, som sætter gang i en undersøgelse, selvfølgelig ikke lige leniency, får vi altså fra udenforstående. Men hvordan sorterer og prioriterer I så i dem, fordi folk kan vel godt have gustne hævnmotiver, som måske ikke har så meget bund i virkeligheden, hvis de bruger whistleblowerordningen eller de klager til jer eller ringer til jer eller noget helt tredje? Hvordan finder i ud af, hvad i skal gå videre med, og hvad i ikke skal?

- Jamen, først og fremmest kan vi ikke tage alle sager op – det har vi simpelthen ikke kræfter til eller ressourcer til – så vi prioriterer efter, hvad vi mener har den største effekt i markederne.
- Vi skal selvfølgelig også validere de klager og henvendelser, som vi får som myndighed. Det er, som du selv siger, fordi der kan selvfølgelig være mange årsager til, at man henvender sig. Der kan være mange bagvedliggende

hensigter, som vi bør være opmærksom på, når vi behandler en sag som myndighed.

- Et motiv kan selvfølgelig være, at man er en tidligere ansat, der er blevet fyret eller afskediget og vil have hævn over virksomheden, og så kommer man pludselig med nogle oplysninger, for at genere den virksomhed, man er blevet afskediget fra. Det kan også være, man vil forstyrre en konkurrent. Man ligger måske flere virksomheder og konkurrerer intensivt, og hvis man får pushet myndighederne på konkurrenten, så har han andet, han skal se til også. Det er klart, den slags skal vi være opmærksomme på, så vi ikke bliver brugt som en bold i et spil. Man kan opnå forskellige fordele, hvis man har en verserende retssag, 2 konkurrenter imellem, og man får pushet myndighederne på den ene, så kan man stå nede i retslokalet og fortælle, at myndighederne også er ved at undersøge ulovligheder hos den anden virksomhed, og det kan give nogle forskellige fordele i et retslokale. Så der kan være en række forskellige motiver eller bias, som vi som myndighed simpelthen er nød til at være opmærksomme på, når vi arbejder med de her sager.
- Og den måde vi validerer på er, vi tager selvfølgelig opfølgende kontakt, så vidt det er muligt, det kan vi som sagt også kommunikerer tilbage, til den person der har henvendt sig anonymt, men vi er selvfølgelig nød til at validere de oplysninger, vi får, så godt som overhoved muligt. Det bruger vi meget tid på. Er det troværdigt, eller er det ikke troværdigt, de vi har fået oplyst? Og er det i øvrigt også det vi ser, altså igen så monitorerer vi markederne, så kan vi gå ind og undersøge med internettet, altså lave nogle søgninger på virksomhederne og både kigge på markederne og de produkter som der er tale om.

Så i kan se, om det rent faktisk peger i en retning, hvor i måske selv havde kigget, eller hvor der var god grundt, til at kigge i hvert fald?

- Lige præcis, og vi prøver at undersøge, så meget vi kan på forhånd. Det kan f.eks. være vi taler med kilder, det kan være som sagt den person, der har henvendt sig til os, men det kan også være øvrige kilder i et marked, og som sagt så kan vi finde mange understøttende oplysninger på nettet, som typisk vil være tilgængelige. Og hvis de her indledende undersøgelser så bekræfter de informationer, som vi har modtaget fra en anonym eller lignende, jamen så er næste skidt typisk, at vi indhenter den her dommerkendelse til et kontrolbesøg eller et dawn raid.

Og på den måde vender vi så tilbage til virksomheden, hvor I er på kontrolbesøg. Hvor mange er I der?

- Vi er typisk et hold på 5-6 personer på hver adresse…

Hvem er de så – hvad for nogle baggrunde har de folk, der er med ude?

- På sådan et undersøgelseshold eller et dawn raid hold der har personerne forskellig baggrund. Der er typisk mindst 1 person med baggrund fra politiet og som har erfaring med politiransagninger. Så er der IT-kyndige personer, som står for at kopiere virksomhedens data, og der er typisk også nogle jurister eller konkurrenceøkonomer tilstede.

Det er jo en underlig dag på kontoret for de ansatte på virksomheden, det må man vel ligesom gå ud fra. Er der nogen oplevelser, du særligt kan huske fra sådan nogle dawn raids?

- Jamen, det er klart, sådan nogle dawn raid er forskellige, og nogle gange oplever vi da også nogle ting, som overrasker os, på trods af at vi har lavet en del af dem.
- Altså vi har oplevet alt muligt efterhånden, det er lige fra, at man kan stå nede på gaden, når vi førte er gået ind på virksomheden, jamen så kan man observere vinduer blive åbnet, og der bliver smidt ringbind eller papirer ud ad vinduerne ned i noget buskads. Vi har også for nyligt været udsat for, at en direktør som reagerede meget følelsesmæssigt og simpelthen forlod virksomheden ud af bagdøren, og vi kunne se bilen race afsted fra virksomhedens grund, og så var han ellers svær at få kontakt med i de følgende timer, indtil han så sidst på eftermiddagen havde besindet sig lidt og vendte tilbage, og vi fik færdiggjort vores arbejde. Så vi oplever selvfølgelig nogle forskellige ting, og nogle gange hænger det i virkeligheden også sammen med, hvad det er for en branche eller type virksomhed, vi er ude hos. For få år siden besøgte vi diskoteksbranchen og de sager er afsluttet og offentliggjort, men det er klart, det er også en anderledes branche. Så man er vant til at virksomhederne vågner og står op ved 9 tiden, og der ved man, at de fleste ansatte er mødt, der kan jeg godt sige, at der er det lidt anderledes, når man går på besøg i diskoteksbranchen og banker på døren en tirsdag

morgen klokken 9, for der er ikke nogen der åbner, og vi kunne da også konstatere, at åbningstiderne stod over døren, det var klokken torsdag til lørdag, og det var fra klokken 22 til klokken 05.

Så der måtte i pakke sammen?

- Så der var vi der tydeligvis på det forkerte tidspunkt på stedet med vores dommerkendelse, så det var lidt en øvelse i at få fat i de rigtige personer og få dem til stede til virksomheden. Så det er jo lidt forskelligt.

Det kan jeg godt høre, men hvad sker der, hvis en virksomhed modsætter sig eller modarbejder en kontrolundersøgelse, altså som direktøren der løber sin vej, eller hvor de decideret siger "niks, I må ikke komme ind, vi vil ikke hjælpe jer"?

- Hvis virksomheden er fuldstændig umulig at kommunikere med og ikke respekterer dommerkendelsen, så kan vi få assistance fra politiet, der så kan gennemtvinge det her dawn raid eller den her kontrolundersøgelse. Men det sker heldigvis yderst sjældent.
- Ellers vil det udløse en klækkelig bøde, hvis virksomheden obstruerer en kontrolundersøgelse – og det skal være en bøde i sådan et størrelsesorden der svarer til bøden for en bevidst eller bevist overtrædelse af konkurrencereglerne.

Og det er så uanset om, de reelt har overtrådt konkurrencereglerne eller ej?

- Ja, for det må simpelthen ikke kunne betale sig for en virksomheden at obstruere kontrolundersøgelsen, og det skal bøden gerne afspejle.
- Og så kan der i øvrigt godt gives tvangsbøder til en virksomhed indtil dommerkendelsen efterkommes.

Så bottom line, det er dyrt, hvis man modsætter sig, at i skal have lov til at komme ind og gennemføre kontrolundersøgelsen.

- Det bør i hvert fald ikke kunne betale sig, og det er det der afspejles i det bødeniveau.

Men nu er I jo så kommet ind på den her virksomhed, vi taler om, hvor går I så i gang?

- Jamen, altså fysisk går vi i gang med at undersøge kontorlokaler, og det vil selvfølgelig være papirer, ringbind, hvad der ligger fysisk til stede. Vi ser jo også i det moderne Danmark, at der er en del hjemmearbejdspladser, og

derfor kan det være, vi bliver nød til og køre fra virksomheden og besøge private hjem, hvor nogle har en hjemmearbejdsplads, og det er så typisk det kontorområde, man arbejder fra, som vil blive undersøgt. Vi undersøger også biler. Der kan selvfølgelig også ligge fysiske genstande i biler, virksomhedens biler, firmabiler og den slags. Så det er også nogle steder, hvor vi har mulighed for at kigge.

Er det fysiske ting, som i leder efter, fordi meget af det er vel digitale ting der ligger på computere eller i skyen?

- Ja, det er rigtigt, og verden bliver jo mere og mere digital, så fysisk så gennemsøger vi selvfølgelig lokalerne og undersøger, hvad der er af lokaliteter. Vi gennemsøger skabe, skuffer, arkiver og tasker og den slags på virksomheden og øvrige steder. Men som du siger, det bliver jo mere og mere en digital øvelse. Det gør det helt naturligt, og der hvor vi nu finder de fleste af de beviser for en overtrædelse, som er relevante for os at arbejde videre med, jamen det er jo på laptops, det er på mobiltelefoner, og det er på andre tablets. Vi undersøger USB-sticks, og hvad der ellers måtte være, og så undersøger vi selvfølgelig virksomhedens netværk, hvad har man af databaser, har man sine informationer liggende i skyen et sted, eller er der noget på intranettet, der er nødvendigt, jamen så kigger vi i det. Og det er jo selvfølgelig e-mails, vi kigger nærmere i, det er SMSer, det er også billeder på mobiltelefoner, hvor der kan ligge nogle beviser i det. Vi kigger på sociale medier, der kan være relevante, og hvor der er kommunikeret, og vi kigger også på det, der hedder infotainment systemer i biler, og det er altså alt den information, som bilerne opsamler både på GPS-koordinater, hvor bilen kører rundt og befinder sig, men også for de telefoner der logger på bilen, der ligger en række informationer, som vi også kigger i.

Det lyder jo som en kæmpe opgave at gennemtrawle en hel virksomhed og en masse steder rundt om den, og det er både fysiske steder og virtuelle steder. Hvor lang tid varer sådan et dawn raid?

- Dawn raids kan godt vare over natten. Vi tager som sagt rigtigt meget data med fra virksomheden, når vi kopiere virksomhedens data, og altså vi kan godt komme hjem med op mod 15 millioner filer, så det er jo en ordentlig databakke, og derfor kan det også godt sagtens tage noget tid at få gennemført det her dawn raid.

- Og nogle gange så er vi nødt til at forsegle rum over natten, udstyret står og kører, og så må vi fortsætte dawn raided dagen efter

Så det er ikke sådan, at i så ligger på en drømmeseng og holder øje med hvad der foregår? I forsegler simpelthen rummet, og så tager i afsted eller hvad?

- Ja, altså afhængig af situationen. Det kan også være, at det fortsætter, det kan også være, at vi arbejder hen over hele natten og fortsætter med at kopiere, til vi er færdige. Og det er selvfølgelig også lidt en overraskelse for virksomheden, der ikke var forberedt på det skulle ske, men vi prøver at tale os frem til en metode, hvor vi kan i fællesskab med virksomheden finde den mest smidige løsning og få færdiggjort vores arbejde, også så vi ikke genere virksomhedens drift unødigt.

Til sidst så kører I hjem til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen her i Valby med al den data, som I har kopieret.

- Ja, vi medbringer ikke noget fysisk fra virksomheden. Vi tager ikke laptops eller mobiltelefoner med hjem til styrelsen, det har vi ikke lovmæssig hjemmel til. Vi kan kopiere virksomhedens data, og den kopi af data tager vi med hjem. Og det samme, finder vi noget fysisk ude på virksomheden, jamen så indscanner vi det og tager det med hjem.

Okay, og når I så mener, I har taget – eller kopieret – alt, hvad I har brug for, så skal I til at forlade virksomheden. Hvordan gør I det – Altså hvis I har været der i en dag eller måske endda to dage. I siger vel ikke bare ”nå men farvel og tak for i dag!”, eller hvad sker der?

- Jo, det gør vi, sådan nogenlunde foregår det
- Vi afleverer en rapport over forløbet til virksomheden, og så siger vi pænt farvel igen og siger ”tak for nu”
- Og så selvfølgelig fortsætter kontakten mellem os og virksomheden i de kommende måneder også med virksomhedens advokater – afhængig af hvad vi finder. Så kontakten fortsætter, men sådan runder vi dagen nogle lunde af.

Når så I er hjemme igen, så står I med alle de her forseglede pakker, for jeg gætter på, at de er forseglede, for at i overhoved kan transportere dem – hvad så?

- Jamen, først og fremmest, så har virksomheden lov til at have sin advokat med, når vi tilbage i styrelsen skal bryde den her forsegling og lægge den her data ind.

Har de så det?

- Nej nej, det sker ikke særlig tit…

Men - som du nævnte - I kan vel have helt enorme mængder af data med hjem, ikke?

Hvad gør I ved dem?

- Vi indlæser virksomhedens data og vi bruger nogle avancerede søge-software-programmer til at lede efter indicier eller beviser for en overtrædelse i de her store mængder af data.

Ja, for I kan vel ikke bare sætte jer end og trævle det hele igennem, altså i har vel heller ikke uanede mængder af tid, der er vel nogle grænser?

- Ja, vi har sådan set 40 hverdage til at gennemgå materialet, og det er en lovbestemt frist, så vi har simpelthen ikke 41, det er 40 hverdage præcist, hvilket jo mere eller mindre svarer til 2 måneder.

Og derfor er i nød til at have teknisk hjælp til at finde de ting, i skal finde, i kan ikke gøre det med humant menneskekræfter kun?

- Nej, vi lægger materialet ind i et stort søge software, og nu er det jo digitalt det meste, og selv det vi har fundet fysisk, det har vi jo indscannet, så alt er digitalt, og det vil sige, vi kan søge frem og tilbage i det materiale, som vi har fundet, og det har vi altså de her 40 hverdage til at gøre.

Og hvad så?

- Jamen så efter de 40 hverdage er gået, så må vi ikke arbejde længere med den fulde datapakke, altså den datapakke som vi har sikret ude på virksomheden ved at lave en kopi af virksomhedens data. Så er der en indsigelsesfase, så det vi gør, det er at, når vi finder noget, som vi mener er et bevis eller indicium for en overtrædelse, så giver vi det en markering, og virksomheden har så i den her indsigelsesfase mulighed for at gøre indsigelser mod det materiale, som vi har givet en markering. Og det materiale som har givet en markering, det bliver så sagens genstand, og det er det, vi kan arbejde videre med efter den her søgeperiode på de 40 dage er afsluttet.
- Og det der så sker, det er, vi skal ind og kigge på alle de markeringer vi har lavet af e-mails, af SMS korrespondance, af måske billeder og så videre i virksomhedens data, og så skal vi ind og se, om det i sig selv tegner et billede,

er der et mønster for en overtrædelse, og vi skal ind og vurdere de her beviser og indicier, som vi har givet den her markering.

Stefan, du er som sagt kontorchef i Center for Karteller og Efterforskning, men du klarer jo ikke det hele selv. Hvor mange er ansat i dit center – og hvad er det for nogle folk du har?

- Vi er ca. 25 personer ansat i centeret og med meget blandede uddannelsesbaggrunde. Der er helt klart flest jurister, men der er også efterforskere fra politiet.
- Der er flere IT Specialister, og vi har analytikere og vi har endda også for nylig ansat en tidligere graver-journalist.

Til sidst så skal vi også lige vende, hvilke nogle sanktioner der så er, hvis en virksomhed indgår i et kartel?

- Man kan få civile bøder som virksomhed, hvis man har overtrådt reglerne, og de her civile bøder til en virksomhed de bliver udmålt på baggrund af grovheden af overtrædelsen, altså hvor grov er den. Så går vi ind og kigger på, hvor lang tid har kartellet varet, er det en kort periode, er det et nyt kartel eller har det varet i adskillige år, måske mere end 10 år. Og så går man ind og kigger på virksomhedens koncernomsætning på verdensplan. Og meningen med at gå ind og kigge på koncernomsætningen, det er, at man skal i virkeligheden ramme små virksomheder og store virksomheder lige hårdt. Det skal være føleligt for dem, at de får en civil bøde.

Så det vil sige, at de store virksomheder får en betrækkeligt store bøde i det her?

- Ja, som svare til deres størrelse kontra den lille virksomhed.

Men der er jo faktisk også strafferetlige bøder og endda fængselsstraf.

- Ja, for fysiske personer, for fysiske ledende medarbejdere i virksomheden kan også få en straf og de kan få bødestraf, men de kan også få en fængselsstraf – og der er ikke stafferammen op til 6 års fængsel til fysiske personer, der medvirker til virksomhedens overtrædelse. Og det at der fakto sker, hvis vi opdager nogle særligt tonegivende fysiske personer i sagen, det er, at vi anmelder det til NSK, National Enhed for Særlig Kriminalitet, altså politiet, og de håndterer så sagen mod de fysiske personer.

Det er så de juridiske konsekvenser, men der er jo også en række andre negative effekter af at blive afsløret i at bryde konkurrenceloven? Kan du ikke give nogle eksempler?

- Det vi ser er at, shitstorms fylder mere og mere eller i hvert fald den her dårlige omtale, som er forbundet med at overtræde reglerne. Det er noget som i hvert fald fylder for virksomhederne, det er noget som bekymre virksomhederne, så det er jo en del af den her håndhævningsmølle også, det er at du kan blive eksponeret for at have overtrådt reglerne, og det budskab som kan komme rundt til samarbejdspartnere, så det giver et dårligt renommé. Så kan man også blive involveret i en række erstatningskrav, altså hvis man har deltaget i et kartel, så kan der være en række parter som ønsker erstatning, fordi de mener, at de har betalt for meget for en ydelse. Så kan man også, hvis man deltager i udbud, altså er tilbudsgiver i udbud, så kan man blive udelukket fra at deltage i fremtidige udbud. Så der er en række andre konsekvenser ud over bøde og så eventuel fængsel til fysiske personer, som kan følge med i kølvandet på sådan en overtrædelsessag.

Så der er faktisk en rigtig god grund til, at vi er her og gør det her!!!

- Ja, det er for samfundet…

Tilbage i virksomheden så står så de ansatte. Har du nogen oplevelse af, hvordan sådan en virksomhed ”har det”, om man kan sige det på den måde, når I er kørt – og i tiden derefter?

- Vi tager jo ikke computerne og telefonerne med rent fysisk, så de har jo selvfølgelig stadig alt deres arbejdsudstyr. Vi tager jo kun en kopi af indholdet på computere og telefoner. Så virksomhederne kan altså fint arbejde videre – stort set som de kunne, før vi kom på besøg.

Og imens arbejder I så videre med alt materialet, I har taget med fra virksomheden?

- Ja vi gennemgår alt materialet med henblik på at finde beviser for en eventuel overtrædelse af konkurrenceloven. Det er en meget intens proces, for vi er under det her tidspres, som jeg også nævnte før. Vi har som sagt kun de her 40 hverdage til at gennemse materialet.

Og når de så er gået?

- Så kigger vi videre på de beviser, som vi har trukket ud, og som vi har givet den her markering, og det er det, vi kan arbejde videre med. Det bliver så sagens materiale. Men vi må ikke arbejde videre med det fulde datapakke fra virksomheden…
- Og det der så sker, det er, at vi, når vi har kigget på de her beviser og indicier og vurderet, om der er tilstrækkeligt til at arbejde videre med sagen, så overdrager den til en af vores specialiserede konkurrencecenter i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, der har branchekendskab, og de arbejder så videre med den her sag inden for deres relevante branche. Og de går så videre med sagen og forbereder den til, at Konkurrencerådet så kan træffe afgørelse i sagen.

Vi er nået til vejs ende med denne podcast, hvor vi har forsøgt at fortælle – så godt vi nu kan – hvad en kontrolundersøgelse eller et dawn raid – går ud på.

Du kan finde alle Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens podcast på vores hjemmeside kfst.dk – eller der, hvor du plejer at hente dine podcasts.